रेसुङ्गा नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड :२   संख्या :१६   चैत्र २० गते, बुधबार , २०७५

भाग-२

टोल विकास संस्था सञ्चालन कार्यविधि-२०७५

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति : २०७५/१२/१८

प्रस्तावना

१. भूमिका

सामुदायिक प्रयासमा टोलको संस्थागत, सामाजिक तथा आर्थिक विकास, स्थानीय स्तरमा सुशासन प्रवद्र्धन गर्न नगरपालिका बस्तीहरुमा निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्र रहेका सबै घरधुरी सदस्य रहने गरी स्थानीय स्तरमा वडा समितिको मातहत रहने गरी वडा समितिलाई सहयोग पुऱ्याउन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १२ को २ (क) को २ को अधिकार प्रयोग गरी गठन गरिने टोल विकास संस्था र सो संस्थाको कामलाई व्यवस्थित गर्न रेसुङ्गा नगरकार्यपालिकाले मिति २०७५/ १२/१८ मा स्वीकृत गरी यो कार्यविधि कार्यान्वयनमा ल्याएकोछ ।

२. उद्देश्य

१. टोल, बस्तीस्तरमा बिभिन्न निकायहरुबाट प्रवाह हुने सेवामा टोल बासीको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने,

२. टोल बासीहरुमा उद्यमशीलताको विकास गराई टोल स्तरमा लघु उद्यमको सिर्जना, विकास र प्रवर्धन गर्दै

सामाजिक न्याय सहितको समुन्नतितर्फ अग्रसर लिने

३. टोल बस्तीस्तरमा समानता, समताको भावना जागृत गराउने, आपसी सद्भाव, समझदारी, समन्वय र मेलमिलाप कायम गराउने,
४. आर्थिक, सामाजिक सवालमा सबैटोल वासीहरुलाई निर्णय प्रक्रियामा समान अवसर र अधिकार प्रदान गर्ने,
५. टोलको सामाजिक कार्यमा पारदर्शिता कायम गरी सुशासनलाई बढावा दिने,
६. बस्ती टोल स्तरमा सबै संस्थाहरुको प्रवेशद्वारको रुपमा टोल विकास संस्थालाई विकास गर्दै विभिन्न निकायहरुबाट सञ्चालन हुनेविकास कार्यमा सहयोग गर्ने,
७. टोल विकास संस्थालाई वडा भन्दा तल्लो एकाइको रुपमा विकास गरी सहभागितात्मक योजना तर्जुमा, अनुगमन एवंम मूल्याङ्कन प्रक्रियामा सहभागी गराउने,
८. टोलका सदस्यहरुमा गरिबलाई निश्चित आधारमा वर्गीकरण गरी तिनीहरुको अभिलेख तयार गर्ने, विशेष लक्षित कार्यक्रमहरुको माध्यमबाट अय आर्जन तथा बचत परिचालनमा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने,
९. टोलको समग्र विकासका लागि कार्यक्रमहरु तय गर्ने ।
१०. वातावरण मैत्री, बालमैत्री, जेष्ठ नागरिकमैत्री नगर घोषणा गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने ।
११. उत्कृष्ठ काम गर्ने टोल विकास संस्थालाई प्रोत्साहन, पुरस्कृत गर्ने ।
१२. नगर सरसफाइ तथा सहरी सौन्दर्य कायम गर्न प्रभावकारी भूमिका खेल्ने ।

३. गठन

टोल विकास संस्थाको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

१. नगरपालिका क्षेत्रभित्रका बस्तिहरुको निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्रका टोल तहमा रहेका कम्तिमा २५ जना सदस्यहरुबाट टोल विकास संस्थाको गठन गरिनेछ ।
२. पहिलो पटकका लागि टोल विकास संस्थाको व्यापक भेलाबाट टोल विकास समितिका कामलाई व्यवस्थित गर्न अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र आवश्यकता अनुसारका सदस्यहरु रहेको एक टोल विकास कार्यसमिति गठन हुनेछ । तर दोस्रो पटकको हकमा यस्तो कार्य समिति साधारण सभाको सर्वसम्मत वा सो नभएमा बहुमतबाट पुनर्गठन हुनेछ।टोल विकास कार्य समितिको कार्य अवधि २ वर्षको हुनेछ । एकपटक अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव भएका व्यक्ति पुनः सोह पदमा लगतै दुई वर्षको अवधि व्यतित नभई नियुक्त हुनेछैन। कार्य समितिमा अध्यक्ष सचिव वा कोषाध्यक्ष मध्ये कुनै एक जना अनिवार्य रुपमा महिला हुनुपर्नेछ।
३. टोल विकास संस्था गठन गर्दा सकेसम्म टोलका सम्पूर्ण घरधुरिलाई एक घर एक सदस्यको रुपमा समेट्नु पर्दछ । सो सम्भब नभए कम्तीमा ८० प्रतिशत सहभागि गराई टोल विकास संस्था गठन गरिनेछ । टोल विकास संस्थामा सहभागि भएका सदस्यहरु मध्ये कम्तीमा ५० प्रतिशत महिला आवद्ध गराउनुपर्नेछ ।
४. टोल विकास संस्थाको व्यवस्थापन ढाचाँलाई स्पष्ट पार्ने अनुसूचि-१ मा उल्लेखित नमूना विधानका आधारमा टोल विकास संस्थाको विधान तयार गर्नुपर्नेछ ।

५. समन्वय र मेलमिलाप कायम गराउँदै सामाजिक ऐक्यवद्धता कायम गर्न व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

६. विगतमा रे.न.पा.भित्र सहकार्य गरी विधि सम्मत रुपमा सञ्चालित टोल विकास संस्था/समितिहरु यस कार्यविधिको अधिनमा रही पहिलो पटकलाई स्वतहः दर्ताको प्रक्रियामा आई साही टोल विकास सस्थाले मान्यता पाउने छन् ।

७. नगर सरसफाइमा काम गरिरहेका संस्थाहरु र नगर पालिकाविच सम्झौता गरी यो कार्यविधि अनुरुप लागत साझेदारी तथा सहकार्य र समन्वयमा नगर सरसफाई तथा सौन्दर्यीकरणको काम अगाडि वढ्न सक्नेछन ।

४. दर्ता/सूचिकृत

टोल विकास संस्थाको दर्ता/सूचिकृत देहाय बमोजिम हुनेछः

१. टोल विकास संस्थाको बैठकमा सर्वसम्मत निर्णय गराई सम्बन्धित वडा समितिको कार्यालयमा दर्ता/सूचिकृत गर्नेछ । टोल विकास संस्थालाई वडा कार्यालयमा दर्ता/ सूचिकृति गर्दा पेश गर्ने निवेदनको नमुना अनुसूचि-२ मा उल्लेख गरिएकोछ । टोल विकास संस्थाबाट निर्णय गरी दर्ताका लागि निवेदन पेश गरेमा सम्बन्धित वडा कार्यालयले अनुसूचि-३ बमोजिमको टोल विकास संस्था दर्ता प्रमाण-पत्र प्रदान गर्नुपर्नेछ । तर विगतमा सञ्चालन भएका टोल विकास संस्थाहरुको दर्ता/सूचिकृत, संस्था दर्ता प्रमाण-पत्र प्रदान एक पटकको लागि नगरपालिकाले गर्ने छ ।

२. टोल विकास संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिमका उद्देश्य विपरीत कुनै काम गरेमा वा प्रचलित कानूनले गर्ने नपाउने कार्य गरेमा वडा कार्यालयको सिफारिसमा नगरपालिकले टोल विकास संस्थाको दर्ता खारेज गर्न सक्नेछ । दर्ता खारेज भएपछि सो स्थानमा नयाँ टोल विकास संस्था गठन हुनेछ ।

३. वडाभित्र दर्ता भएका टोल विकास संस्थाहरुको विवरण दर्ता भएको ७ दिन भित्र नगरपालिकामा उपलब्ध गराई अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

५. टोल विकास संस्थाको कार्यहरु

टोल विकास सस्थाले आफ्नोटोल क्षेत्रकोसमग्र र सदस्यहरुको हितका लागि देहायका कार्यहरु गर्नेछ ।

१. टोलमा धनि, गरिबको भावना हटाई सबै सदस्यहलाई निर्णय प्रक्रिया र स्रोतमा समान अधिकार प्रदान गर्ने,

२. बिभिन्न सरकारी एवं गैर सरकारी निकायहरुसँग सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरी टोलको विकासको लागि सहजीकरण गर्ने,

३. टोलमा उद्यम विकाससँग सम्बन्धित योजनाहरु संचालन गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने,

४. टोलमा सडक ढल लगायतका पूर्वाधार विकासका लागि सोको प्रयोग वापत लाभग्राहीबाट नगरपालिकाको सहमतिमा संस्थाको निर्णय अनुसार सेवा शुल्क लिन सक्ने।

५. टोलको विकासका लागि बिभिन्न स्रोत बाट प्राप्त स्रोतको उच्चतम् सदुपयोग गर्न व्यवस्था मिलाउने,

६. टोलको सामूहिक समस्या पहिचान गरी प्राथमिकताको आधारमा टोल विकास योजना बनाउने।

७. एच.आई.भी./एड्स, छुवाछुत, अन्धविश्वास, कुप्रथा, बाल विवाह, बहुविवाह जस्ता सामाजिक समस्याको पहिचान गरी सुधारका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

८. टोलको आर्थिक तथा सामाजिक तथ्याङ्क अद्यावधि गर्न सूचना अभिलेख राख्ने,
९. सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गर्दा प्राथमिकताको आधारमा पहिचान गरी वडामा सिफरिस गर्ने,
१०. टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरुबाट प्राप्त योजनाहरुको अनुगमन गरी पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने,
११. टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था मार्फत प्राप्त हुने कार्यक्रमहरु टोल विकास संस्था मार्फत संचालन हुने वातावरण सिर्जना गर्ने,
१२. आफ्नोवडा तथा टोललाई वातावरणमैत्री, जेष्ठ नागरिक तथा वालमैत्री बनाउने खालका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,
१३. टोलमा भवन निमार्ण मापदण्ड, सामाजिक सुरक्षा भत्ता पुर्ण सरसफाई/ खोप/ साक्षर आदि सामाजिक सरोकारका विषयमा चेतनामूलक कार्यक्रहरु सञ्चालन गर्ने,
१४. टोलमा रहेका सार्वजानिक, पर्ति ऐलानी आदि जग्गाको संरक्षणमा नगरपालिकालाई सहयोग गर्ने,
१५. नगरपालिकाको राजस्व परिचालनका लागि सहयोग प्रदान गर्ने,
१६. संस्थामा प्राप्त रकमको संस्थाको नीति बमोजिम रकम खर्च गर्ने, लेखा राख्ने र लेखापरीक्षण गराउने,
१७. आफ्नो टोल छिमेक सधै सफा राख्ने ,
१८. नगरपालिकासँग भएको समझदारी अनुसारका अन्य कार्यहरु गर्ने गराउने ।
१९.फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यविधि २०७४ अनुसार कसैले कसुर गरेमा टोल विकास संस्थाले निर्णय गरी दण्ड जरिवाना गर्न सक्ने छ यसरी दण्ड जरिवानाबाट उठेको रकम ५० प्रतिशत नगरपालिकाको कोषमा र बाँकी टोल विकासको कोषमा जम्मा गर्ने ।

६. टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक

टोल विकास संस्थाको कार्य समितिकोबैठक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुनेछ ।

१. टोल विकास संस्थाका सदस्यहरुको हित, सहयोग एवं समन्वयका लागि टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक महिनामा कम्तिमा १ पटकमा नघट्ने गरी बस्नेछ ।
२. समितिको बैठकमा नगरपालिकाका प्रतिनिधिहरु लगायत अन्य सरोकारवालाहरुलाई आमन्त्रित गर्न सकिनेछ ।
३. सचिवले संस्थाको बैठकका निर्णयहरु बैठक पुस्तिकामा लेखि प्रमाणित गराउनु पर्नेछ ।
४. टोल विकास संस्थाका कार्य समितिको पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकारः टोल विकास संस्थाका कार्य समितिको पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ः

क. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. संस्थाको नियमित बैठक बोलाउने, बैठकका लागि मिति, समय र स्थान तोक्ने ।
२. बैठकको अध्यक्षता गरी बैठक संचालन गर्ने ।
३. बैठकमा अनुशासनको पालना गर्न लगाउनेर छलफलका विषयहरु टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने ।
४. छलफल हुँदा सबैकोविचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने ।

५. निर्णय हरु लागू गर्ने र गर्न लगाउने।
६. विकासकोकार्यमा सबैलाई समेटेर नेतृत्व प्रदान गर्ने ।
७. संस्थालेआर्जन/प्राप्त गरेकोनगद वा जिन्सी सामानकोसुरक्षा तथा सदुपयोगको प्रबन्ध मिलाउने ।
८. विशेष बैठककोआवश्यकता परेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।
९. कार्यविधि बमोजिम अन्य कार्यहरु गर्ने ।

ख. संस्थाको सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकारः

१. अध्यक्षकोआदेश अनुसार बैठक बोलाउने।
२. एकतिहाइ सदस्यले विशेष बैठकका लागि लिखित माग गरेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।
३. छलफलका प्रस्तावहरु संकलन गरी बैठकमा पेश गर्ने र बैठकको निर्णय लेखि निर्णय प्रमाणित गराउने।
४. संस्थाको क्रियाकलापकोबारेमा सदस्यलाई जानकारी गराउने।
५. तोकिएका अन्य कार्य गर्ने ।

ग. संस्थाका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. संस्थाको आम्दानी र खर्चको विवरण तयार पार्ने ।
२. खर्चको लेखापरीक्षण गराउने।
३. बैंकमा खाता संचालन गर्दा संयुक्त रुपमा खाता संचालन गर्ने ।
४. संस्थाको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।

घ. संस्थाको सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. नगरपालिकासँग भएको साझेदारी पत्रमा उल्लेखित शर्त अनुसार गर्नुपर्ने कामहरु गर्ने ।
२. संस्थाको हिसाव-किताब जाचँ गर्ने ।
३. संस्थाका पदाधिकारीहरुले गरेका कामको मूल्याङ्कन नियमित रुपमा गर्ने ।
४.आवश्यकता अनुसार संस्था संचालनका लागि नीति, नियमहरु बनाउने र सो नियमहरु पालना भए नभएको हेर्ने ।
५.आवश्यकता अनुसार अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्षहरुलाई सघाउने ।
६.तोकिएकोअन्य कार्यहरु गर्ने ।

७. आर्थिक व्यवस्थापन

संस्थाको आम्दानी, खर्च, नाफा, लेखा, लेखा परिक्षण लगायत आर्थिक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुनेछ :

क. टोल विकास संस्थाको आम्दानी

१. विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरु, विभिन्न सामुदायिक संस्था तथा व्यक्तिहरुबाट प्राप्त हुने सहायता र अनुदान ।
२. टोल विकास संस्थाले आयमूलक कार्यहरु सञ्चालन गरी प्राप्त हुने आम्दानी ।

३. संस्थाको विकास निमार्णका लागि टोल विकास कोषको रुपमा टोल विकास संस्थाको आम्दानीको निश्चित प्रतिशत संस्थाको निर्णयानुसार छुट्याउने रकम ।

४. नगरपालिकाले टोल विकासको लागि उपलब्ध गराएको रकम ।

५. संस्थाले अन्य स्रोतबाट जम्मा गरेको रकम ।

ख. खर्च

१. संस्थाको विकास निमार्णका लगि टोल विकास कोषको रकम संस्थाको निर्णय अनुसार खर्च हुनेछ ।

२. संस्था संचालन, व्यवस्थापन र लेखा परीक्षणका लागि गर्नु पर्ने खर्चहरु टोल विकास संस्थाको नीति बमोजिम खर्च हुनेछ ।

ग. नाफा

१. टोल विकास संस्थाले आर्जन गरेको आम्दानीबाट खर्च कटाई बाँकी रहेको रकम संस्थाको नाफा मानिनेछ।

२. नाफा संस्थाको निर्णय अनुसार टोलको विकासका लागि खर्च गरिनेछ।

घ. लेखा

संस्थाको लेखा देहाय बमोजिम हुनेछ :

(अ) कोषाध्यक्षले सबै प्रकारको नगदी तथा जिन्सी आम्दानी, सम्पूर्ण विकास खर्चको विवरण, संस्थाको संचालन र व्यवस्थापन भएको प्रशासनिक खर्चहरुको स्पष्ट लेखा राख्नुपर्दछ ।

(आ) कोषाध्यक्षले राखेको आम्दानी खर्चको हिसाब टोल विकास संस्थाको बैठकमा पेश गर्नुपर्दछ।

(इ) प्रत्येक त्रैमासिक आयव्यय विवरण सार्वजनिक गरी नगरपालिकामा समेत पढाउनु पर्नेछ।

(ई) लेखापरीक्षण

संस्थाको लेखापरीक्षण देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. संस्थाले नियुक्त गरेको लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनु पर्नेछ ।

२. आवश्यकता अनुसार नगरपालिकाले पनि संस्थाको आम्दानी खर्चको लेखापरीक्षण गर्नसक्नेछ ।

३. सस्थाले आफ्नो वार्षिक लेखापरिक्षणको प्रतिवेदन सम्बन्धित नगरपालिकामा समेत पेश गनुपर्नेछ ।

४. *लेखा परीक्षण कार्यका लागि नगरपालिकाले आवश्यक आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउन सक्नेछ।*

८. विविध

(क) रेसुङ्गा नगरपालिका क्षेत्रको वातावरण संरक्षण तथा सरसफाइलाई व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्न रेसुङ्गा नगरपालिका क्षेत्र भित्रका समाजसेवी एवं लब्ध प्रतिष्ठित व्यक्तिहरुलाई समावेश गरी नगरपालिकाका विभिन टोल विकास संस्थाहरु विच समन्वय र सहकार्य गर्न एउटा नगर विकास तथा वातावरण संरक्षण संस्था नामक मूल समिति गठन गर्ने र उक्त समितिमा टोल विकास संस्थामा अध्यक्षलाई पदेन सदस्यको रुपमा राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(ख) यो कार्यविधि प्रचलित नेपालको ऐन, नियमहरुसँग वाझिएमा बुदाँहरु स्वतः खारेज हुनेछन् ।

(ग) यो कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा कुनै बाधा अड्चन आएमा सोको नगर कार्यपालिकाको निर्णया अनुसार फुकाइनेछ ।

अनुसूची १

टोल विकास संस्थाको विधान

प्रस्तावना :स्थानीय रुपमा उपलब्ध श्रम, सीप र साधन तथा अवसरहरुलाई अधिकतम परिचालन गर्दै नगरको साँस्कृतिक, सामाजिक तथा आर्थिक व्यवस्थालाई एक अर्काको परिपूरकको रुपमा विकसित गरी गरिबी न्यूनीकरणका प्रयासमा ठोस योगदान पुऱ्याउने, सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गर्ने तथा आफ्नो समग्र टोलको दिगो विकास गर्ने आधार तयार गर्न, टोल तथा बस्ती स्तर देखिनै सुशासनको जग बसाउन सबै टोल बासीहरुलाई समाहित गरी सकारात्मक प्रतिस्पर्धा तथा प्रोत्साहनको सँस्कृतिक विकास गर्न आफ्नो टोलभित्रका सर्वाङ्गीण विकास संभावनाहरुलाई व्यवहारमा उतार्न यो.....................................टोल विकास संस्था स्थापना गरी संचालन गर्न वान्छनीय भएकोले यो विधान बनाइएको छ।

१. प्रारम्भिक : संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

क. यो विधान ....टोल विकास संस्थाको विधान हुनेछ ।

ख) यो संस्थाको नाम ....हुनेछ।

ग) यो विधान...टोल विकास संस्थाको साधारण सभाबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

घ) यस संस्थाको कार्यालय..मा हुनेछ ।

ङ) यस संस्थाको सिमाना देहाय बमाजिम हुनेछ :

पूर्व............................पश्चिम......................उत्तर............................दक्षिण.........................

२. परिभाषाः

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस विधानमा :

१. "सस्था" भन्नाले...टोल विकास सस्थालाई सम्झनुपर्छ।

२. "विधान" भन्नाले टोल विकास संस्थाको विधानलाई सम्झनुपर्छ।

३. "साधारणसभा" भन्नाले सस्थाको साधारण सदस्यहरुको भेला सम्झनुपर्छ।

४. "समिति" भन्नाले टोल विकास सस्थाको कार्यसमिति सम्झनुपर्छ।

५. "बैठक" भन्नाले सस्थाको संयुक्त वा छट्टाछुट्टै बैठक सम्झनुपर्छ।

६. "पदाधिकारी" भन्नाले कार्यसमितिका अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र सदस्यहरुलाई जनाउँछ।

३. संगठित संस्था हुनेः

क) संस्थाको आफ्नो छुट्टै छाप हुनेछ। साथै संस्थाले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट कार्य गर्न सक्नेछ।

ख) संस्थाले चल-अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपयोग गर्न सक्नेछ। तर सस्थाले आफ्नो अचल सम्पत्ति बिक्रि गर्न भने पाउने छैन। संस्था बिगठन भए सो संस्थाको सम्पूर्ण चल अचल सम्पत्ति नगरपालिकामा हस्तान्तरण हुनेछ।

४. संस्थाका उद्देश्यहरु :

संस्थाको संस्थागत, सामाजिक तथा आर्थिक विकासका लागि देहाय बमोजिम उद्देश्य हुनेछ :

क) टोल स्तरमा सक्षम र दिगो स्वायत्त संस्थाको विकास गर्ने ।

ख) टोलका ब्यक्तिहरुको आयमा बृद्धि गर्ने कार्यक्रमको संचालन गरी गरिबी न्यूनीकरण मार्फत मद्दत पुर्याउने ।

ग) स्थानीय स्तरको विकास प्रक्रियालाई दिगो र आत्मनिर्भर बनाउन स्थानीय स्तरको समुदायको व्यक्तिहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनमा टेवा पुऱ्याउने।

घ) संस्थालाई सहभागितात्मक योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियामा सक्रिय सहभागि बनाउने।

ङ) वडावाट निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुको सहभागिता/नेतृत्वमा टोलको चौतर्फि विकासका आधारहरु तयार पार्ने।

च) आफ्नो टोल तथा सार्वजनिक स्थल सरसफाइ गर्ने।

५. टोल विकास कार्य समितिको गठन

टोल विकास कार्य समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) नगरपालिकाका बस्तिहरुको निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्रका टोल तहमा रहेका घरपरिवारका सदस्यहरुबाट टोल विकास संस्थाको गठन गरिनेछ ।

ख) पहिलो पटकका लागि हाल क्रियाशील टोल विकास समितिलाई नियमानुसार मान्यता दिने तथा नयाँ टोल विकास संस्थाको गठन गर्दा व्यापक भेलाबाट अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र आवश्यकता अनुसारका सदस्यहरु रहेको एक टोल विकास कार्य समिति गठन हुनेछ । दोस्रो टकको हकमा यस्तो कार्य समिति साधारण सभाको सर्वसम्मत वा सो नभएमा बहुमतबाट पूनर्गठन हुनेछ । टोल विकास कार्य समितिको अवधि २ वर्षको हुनेछ । एक पटक अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव भएको व्यक्ति पुनःसोहि पदमा लगतै दुई वर्षको अवधि व्यतित नभई नियुक्त हुनेछैन । कार्य समितिमा कम्तिमा ५० प्रतिशत सदस्यहरु र अध्यक्ष वा कोषाध्यक्षहरु मध्ये कुनै एक जना अनिवार्य रुपमा महिला हुनुपर्नेछ । समितिमा आवश्यकता अनुसार ५ देखि ९ जनासम्म सदस्य रहन सक्नेछ ।

ग) टोल विकास संस्था गठन गर्दा सकेसम्म टोलका सम्पूर्ण घरधुरीलाई समेट्नु पर्दछ । यदि सो सम्भब नभए कम्तीमा ८० प्रतिशत घरधुरी सहभागी गराई टोल विकास संस्था गठन गरिनेछ ।

घ) टोल विकास संस्थामा सहभागी भएका सदस्यहरु मध्ये कम्तीमा ५० प्रतिशत महिला आवद्ध गराउनु पर्नेछ ।

ङ) भौगोलिक बनावट, ऐतिहासिक निरन्तरता, सामुदायिक एकरुता, जनघनत्व आदि आधारमा समान्यतया एउटा टोलमा ६० घर देखि १५० घरधुरी समावेश एउटा टोल विकास संस्था हुनेछ ।

च) संस्थाको कार्यलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउन आवश्यकता अनुसार समितिका सदस्यको नेतृत्वमा टोल विकास संस्थाको उपसमिति गठन गर्न सकिनेछ ।

६. संस्थाका कार्यहरुः

टोल विकास संस्थाका कार्यहरु देहाय बमोजिम हुनेछन् ।

१. प्रत्येक टोल स्तरमा सम्भव भएसम्म सबै घरपरिवार सहभागी भएको टोल विकास संस्था गठन गर्ने ।

२. संस्थाका सदस्यहरुलाई उद्यमशीलता मार्फत अग्रसर गराउने आवश्यक पहल गर्ने तथा सोहि बमोजिमका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।

३. टोलमा आईपरेका समस्याहरु समाधान गर्न एक अर्कामा भाईचारा सम्बन्ध कायम गरी सभ्य समाजको सिर्जना गर्ने ।

४. उपलब्ध स्रोतको समुचित परिचालन गर्दै टोलको समग्र विकासका लागि टोल विकास योजना बनाउने।

५. एच.आइ.भी./एड्स, अशिक्षा, अन्धविश्वास, बाल विवाह, बहुविवाह, जस्ता सामाजिक समस्याका बारेमा सम्पूर्ण टोल विकास संस्थाका सदस्यहरुलाई चेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

६. आफ्नोटोल तथा सावजनिक स्थलमा बृक्षारोपण गर्ने साथै आफ्नो टोल तथा सार्वजनिक स्थल कम्तीमा महिनाको एकपटक सरसफाइ गर्ने ।

७. आफ्नो वडा तथा टोललाई वातावरणमैत्री, अपाङ्गमैत्री, महिला मैत्री, जेष्ठ नागरिक मैत्री तथा बालमैत्री बनाउने विविध कायक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।

८. टोलमा वसोवास गर्ने बासिन्दाका बीचमा व्यस्थित वसोबास, भवन निमार्ण मापदण्ड, सडक क्षेत्राधिकार, सामाजिक सुरक्षा भत्ता लगायतका सामाजिक सरोकारका बिषयहरुमा विभिन्न चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

९. वातावरणमैत्री स्थानीय शासनका सुचकहरुको टोलमा कार्यान्वयन गर्ने र नगरपालिकालाई सो सूचक कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने।

१०. आफ्नोटोल वस्तीलाइ नमुना वस्तीकोरुपमा विकास गर्न सहयोग गर्ने ।

११. हरित गाउँ/ शहर, उज्यालोशहर, सफा शहर र सम्पन्न तथा सभ्य शहर स्थापना अभियानमा सहयोग गर्ने ।

१२. आफ्नोक्षेत्रमा भवन संहिता तथा मापदण्डको कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।

१३. पूर्ण साक्षर, पूर्ण खोप , पूर्ण घटना दर्ता आदि अभियानमा सहयोग गर्ने ।

१४. टोलमा रहेका सार्वजनिक, पर्ति, ऐलानी आदि जग्गाको संरक्षणमा नगरपालिकालाई सहयोग गर्ने ।

१५. संस्थाको अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष तथा सचिवको चयन सर्वसम्मतिमा वा सो नभएमा बहुमतमा गर्ने।

१६. नगरपालिकाको राजस्व परिचालनमा सहयोग गर्ने ।

१७. नगरपालिका सँग भएकोसमझदारी अनुसारका अन्य कार्यहरु ।

१८. एक घर एक करेसाबारी कार्यक्रमलाई अभियानका रुपमा लैजाने ।

१९. एक टोल एक पहिचान/ एकटोल एक बहुउपयोगी समुदायिक भवन जस्ता कार्यक्रमहरु क्रमशः लागू गर्ने ।

७. सदस्यता संस्थामा सदस्यता देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) यस विधानको उद्देश्य बमोजिम संस्थाप्रति श्रद्धा र निष्ठा राखी विधानलाई स्वीकार गर्ने स्थानीय टोलबासी यस संस्थाकोसदस्य हुनेछ । (ख) सदस्यता बन्न इच्छुक नयाँ टोल बासीलाई संस्थाले तोकेबमोजिम संस्थामा दरखास्त दिएमा सदस्यता प्रदान गरिनेछ ।

८. सदस्यता नरहनेः

देहायको अवस्थामा सदस्यको सदस्यता रहनेछैन :

क) सदस्यको मृत्यु भएमा ।

ख) सदस्यले दिएको सदस्यता परित्यागको लिखित निवेदन संस्थाले स्वीकृत गरेमा । तर संस्थाको निर्णय उपर चित नबुझेमा साधारणसभामा पेश गर्ने र साधारणसभाको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

ग) सदस्यता शुल्क नतिरेको वा संस्थाको निर्णय पालन नगरेमा संस्थाले निर्णय गरी सम्पूर्ण सदस्यलाई जानकारी गराएमा ।

घ) संस्थालाई हानि-नोक्सानी हुनेकार्य गरेमा वा नैतिक पतन, आर्थिक अनियमितता वा भ्रष्टाचार गरेकोअभियोग प्रमाणित भई सजाय पाएको कारण देखाई संस्थाले सदस्यताबाट हटाउने निर्णय गरेमा ।

ङ) नेपालको प्रचलित कानुनले तथा स्थानीय कानुनले निषेध गरेको कार्य गरेमा ।

९. संस्था गठन एवं कार्य संचालन विधि

संस्थाको गठन एवं कार्य संचालन विधि देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) निश्चित भौगोलिक क्षेत्रमा व्यक्तिहरुको सर्वसम्मत निर्णय बाट टोलको क्षेत्र निक्र्यौल गरेपछि त्यस टोल भित्र बसोबास गर्ने अधिकांश घर धनीहरुको उपस्थितिमा संस्था गठन गरिनेछ ।

ख) टोल विकास संस्था गठन गर्न उपस्थित भएका व्यक्तिहरुले गरेको सर्वसम्मत निर्णयको आधारमा एक-एक जना अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव र अन्य घरधुरीहरु सदस्य हुनेछन्।

ग) संस्थामा कम्तिमा ५० प्रतिशत महिला सदस्य रहनेछन् । अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव मध्ये कम्तिमा १ जना महिला हुनेछ ।

१०. संस्थाका पदाधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार

संस्थाका पदधिकारीहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछन्ः

क) अध्यक्षका काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. संस्थाको नियमित बैठक बोलाउने।

२. बैठकको अध्यक्षता गरी बैठक संचालन गर्ने ।

३. बैठकमा अनुशासनको पालन गर्न लगाउनेर छलफलका विषयहरु टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने।

४. छलफल हुँदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने ।

५. निर्णयहरु लागुगर्ने र गर्न लगाउने।

६. सचिव र कोषाध्यक्षलाई आवश्यकता अनुसार सहयोग पुऱ्याउने।

७. संस्थालेआर्जन/प्राप्त गरेको नगद वा जिन्सी सामानकोसुरक्षाकोप्रबन्ध मिलाउने।

८. आवश्यक कार्यमा संस्थाका प्रतिनिधिहरु खटनपटन गर्ने वा गराउने।

९. विशेष बैठकको आवश्यकता परेमा सबै सदस्यहरुको सहमतिमा बैठक बोलाउने।

ख) संस्थाका सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. अध्यक्षको आदेश अनुसार बैठक बोलाउने।

२. अध्यक्षको अनुपस्थितिमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।

३. एक तिहाइ सदस्यहरुलाई विशेष बैठकका लागि लिखित माग गरेमा विशेष बैठक बोलाउने।

४. बैठक पुस्तिकामा उपस्थित गराउने।

५. छलफलका प्रस्तावहरु संकलन गरी बैठकमा पेश गर्ने र बैठकको निर्णय प्रमाणित गराउने।

६. संस्थाको क्रियाकलापका बारेमा सदस्यलाई जानकारी गराउने।

७. तोकिएका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

ग) संस्थाका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. संस्थाले गरेको आर्थिक कारोबारको लेखापरीक्षण गराउने ।

२. बैंकमा संयुक्त रुपमा खाता संचालन गर्ने ।

३. अन्य सदस्यहरुसँग समन्वय राखी सहयोग लिनेदिने।

४. संस्थाको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।

५. आफ्नो टोलमा टोल विकास योजनाहरु अत्यधिक/अधिकतम जनसहभागिता सहित सम्पन्न गर्ने ।

(घ) संस्थाका सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१. नगरपालिकासँग भएकोसाझेदारी पत्रमा उल्लेखित सर्तअनुसार गर्नुपर्ने कामहरु गर्ने ।

२. संस्थाको हिसाव किताब चेक गर्ने ।

३. संस्थाका पदाधिकारीहरुले गरेका कामको मूल्याङ्कन नियमित रुपमा गर्ने ।

४. संस्था संचालनका लगि आवश्यकता अनुसार नीति बनाउन सहयोग गर्ने ।

५. बैठकमा उपस्थित भई प्रत्येक छलफलमा भाग लिने।

६. बैठकबाट भएका निर्णहरु तदारुपकता/ तिव्रता साथ कार्यान्वयन गर्ने/ गराउने ।

११. साधारण सभाको गठन र कार्य प्रणाली

साधारण सभाकोगठन र कार्य प्रणाली देहाय बमोजिम हुनेछ :

१. संस्थाकोसम्पूर्ण सदस्यहरु रहेको एक साधारण-सभा हुनेछ ।

२. साधारण-सभाको अध्यक्षता संस्थाको अध्यक्षले गर्नेछ । निजको अनुपस्थितिमा संस्थाको सचिव र निजको पनि अनुपस्थितिमा संस्थाको जेष्ठ सदस्यले गर्नेछ ।

३. साधारण-सभा संस्थाको सर्वोच्च निकाय हुनेछ ।

१२. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार

साधारण सभाकोकाम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) संस्थाको साधारण सभाको सल्लाह प्राप्त गर्न उचित देखि पेश भएका विषयमा सल्लाह दिने।

ख) लेखापरिक्षक नियुक्ति गर्ने ।

ग) संस्थाको लेखापरीक्षकको प्रतिबेदन पारित गर्ने ।

घ) कार्य समितिलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने ।

ङ) कार्य समिति सम्बन्धमा भएका उजुरी पुनराबेदन सुन्नेर निर्णय दिने।

च) संस्थाको विधान संशोधन गर्ने ।

छ) आवश्यकता अनुसार सल्लाहाकारको मनोनयन गर्ने ।

ज) संस्थाको वार्षिक कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने ।

१३. आर्थिक व्यवस्था

क) संस्थाको देहाय बमोजिम आर्थिक स्रोत हुनेछ ।

सदस्यताबाट प्राप्त शुल्क।

- सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाबाट प्राप्त हुने अनुदान ।
- सम्झौता बमोजिम संस्थाले आर्थिक समाजिक तथा भौतिक विकासका योजनाहरु
- निर्माण गर्दा हुन आउने बचत करम ।
- संस्थाको क्रियाकलापको सिलसिलामा प्राप्त हुने आय वा पुरस्कार ।
- नगरकपालिकाबाट संस्थाका लागि उपलब्ध गराएको निशर्त/ सशर्त अनुदान
- अन्य आम्दानी ।

ख) प्रत्येक असार मसान्तमा लेखा तयार गरी परीक्षण पश्चात् विवरण साधारण सभामा प्रस्तुत गर्ने जिम्मेवारी संस्थाको हुनेछ ।

ग) संस्थाको नाममा प्राप्त वा खरीद चल-अचल सम्पत्तिको परिचालन र प्रयोग तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१४. कार्यसमिति तथा पदाधिकारीको राजिनामा

क) समितिका सदस्यहरुले आफ्नो पदबाट राजीनामा दिन चाहेमा अध्यक्ष समक्ष दिन सक्नेछन्।

ख) अध्यक्षले आफ्नो राजीनामा सचिव मार्फत सस्थाको बैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ र सो उपर सस्थाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ ।

१५. कार्य समितिलाई अविश्वासको प्रस्ताव

कार्य समितिका अध्यक्ष एवं पदाधिकारीहरु उपर अविश्वास उत्पन्न भएमा यथोचित कारण देखाई संस्थाका ६०% सदस्यहरुले विशेष साधारणसभा राखी अविश्वासको प्रस्ताव पेश गर्न सक्नेछ । अविश्वासको प्रस्ताव उपर छलफल गरी हुने निर्णयमा कम्तिमा दुई तिहाई बहुमत आवश्यक पर्नेछ ।

१६. विविध

क) विधान संशोधन गर्नुपर्ने भएमा कार्य समितिले स्वीकृत गरे पछि साधारण सभामा पेश गरिनेछ । साधारण सभामा उपस्थित सदस्यहरुको दुईतिहाइ बहुमतले विधान संशोधन हुनेछ ।

ख) प्रचलित ऐन, नियमहरुसँग बाझिएका बुँदाहरु वाझिएको हदसम्म स्वत : खारेज हुनेछ ।

अनुसूची-२

टोल विकास संस्थाले नगरपालिका कार्यालयमा दर्ता गर्ने निवेदनको नमूना

मितिः ....

श्रीमान् प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू,
रेसुङ्गा नगरपालिकाको कार्यालय, गुल्मी।

विषय : टोल विकास संस्था दर्तागर्ने सम्बन्धमा ।

उपर्युक्त सम्बन्धमा यस नगरपालिकाद्वारा संचालित वडा नं. .... को..............................टोल मा गठन गरिएको..टोल विकास संस्थालाई...............वडा समितिको कार्यालयमा दर्ता गरिदिनुहुन अनुरोध गर्दछु । यस.................................टोल विकास संस्थाको क्षेत्र निम्न उल्लेखित चार किल्लाभित्र सीमित रहनेछ ।

पूर्व सिमाना :..............................

पश्चिम सिमाना :..........................

उत्तर सिमाना :..............................

दक्षिण सिमाना :.............................

यस संस्थामा हाल समेटिएको घरधुरी संख्या.................................. रहेको छ ।

निवेदक ....

अध्यक्षको नाम :

टोल विकास संस्थाकोनाम :

ठेगाना :

फोन नं.

अनुसूची -३

रेसुङ्गा नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

गुल्मी

प्रमाण-पत्र

रेसुङ्गा नगरपालिका वडा नं...........स्थित.....................मा गठन भएको .... टोल विकास संस्थानलाई यस कार्यालयमा मिति..................................... मा दर्ता गरी यो प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ ।

यस नगरपालिकाको आर्थिक, समाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, ,वातावरणीय सरसफाई तथा सौन्दर्यीकरण लगायतका क्षेत्रमा यस टोल विकास संस्थाको रचनात्मक, सिर्जनशील एवं क्रियाशिल सहभागिताको अपेक्षाका साथै उत्तरोत्तर प्रगतिको शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

आज्ञाले,
भक्तिराम मरासिनी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत